

NATO
+
ОТАН

УКРАЇНА

НОВИНИНАТО 2/07

Новини:

- Аналітичний огляд співробітництва Україна-НАТО у сфері реформування оборони та сектору безпеки (стор. 2)
- Зустріч міністрів закордонних справ Україна – НАТО (стор. 3)
- Другий український корабель надає підтримку операції «Ектив ендевор» (стор. 4)
- Неурядові організації докладають зусиль на підтримку реформ в Україні (стор. 4)
- Жіноча школа НАТО (стор. 5)
- Медіа та тероризм: євроатлантичний підхід (стор. 6)
- Реформа сектора розвідки в Україні (стор. 6)
- Осіння Академія НАТО в Луганську (стор. 7)
- Безпека на українських кордонах та боротьба з тероризмом у контексті зброї масового знищення (стор. 8)
- В Україні проводяться навчання НАТО (стор. 8)
- Подорож до країн – членів НАТО та штаб-квартири НАТО (стор. 9)
- Дослідницький центр НАТО сприяє проведенню щогорічної експедиції в Егейському та Чорному морях (стор. 9)
- День європейської та євроатлантичної інтеграції у Києві (стор. 10)

Статті із «НАТО Ревю»:

- «НАТО і Росія: тверезі думки і практичні пропозиції» (стор. 11)
- «НАТО і Балкани: необхідність подальшої інтеграції» (стор. 16)

Аналітичний огляд співробітництва Україна-НАТО у сфері реформування оборони та сектору безпеки

12 грудня Спільна робоча група Україна-НАТО з оборонної реформи (СРГОР) провела засідання у штаб-квартирі НАТО з метою аналізу процесу реалізації ключових ініціатив у 2007 році та обговорення планів на 2008 рік.

У Програмі роботи Спільної робочої групи на 2007-2008 рік наголос було зроблено на чотирьох ключових напрямках: особовий склад, інституційні структури, цивільний та демократичний контроль над збройними силами та питання, пов'язані з плануванням, ресурсами і втіленням наміченого у життя. Усі вони є критично важливими для досягнення успіхів у застосуванні комплексного та системного підходу до реформування оборонної сфери та сектору безпеки, що здійснюється наразі в Україні, а також просування країни на шляху до євроатлантичної інтеграції.

Інвестування у людський потенціал України

На першому місці порядку денного була оцінка досягнень та майбутніх викликів програми професійного розвитку цивільної частини особового складу. За цією програмою здійснюються інвестиції у людський потенціал України шляхом створення ядра висококваліфікованих цивільних кадрів для роботи у структурах сектору безпеки України. Програма робить значний внесок у підтримку реалізації політики євроатлантичної інтеграції України та зміцнення демократичного управління й контролю за структурами та політикою у сфері оборони й безпеки України.

З часу започаткування цієї програми у 2005 році 20 країн зробили свій внесок у її реалізацію. Понад 300 високих посадовців взяли участь близько у 80 заходах, що складає понад 7000 днів навчання в рамках професійного вдосконалення. Програма вийшла за межі Міністерства оборони та Ради національної безпеки й оборони і охопила також СБУ та Службу зовнішньої розвідки, а також, певне, й деякі інші установи сектору безпеки України.

На зустрічі країни-члени НАТО також оголосили свої плани щодо подальших внесків на підтримку даної програми, у тому числі плани здійснення прямого фінансування на суму в 70000 євро, а також всілякі інші перспективи для підготовки й навчання цивільного особового складу України.

Підтримка реформи з боку громадянського суспільства

Спільна робоча група Україна-НАТО з оборонної реформи також проаналізувала прогрес у створенні мережі партнерств на підтримку поглиблення досвіду громадянського суспільства за час, що минув з моменту започаткування цієї мережі в 2006 році. Ця ініціатива спрямована на сприяння залученню організацій громадянського суспільства до підтримки процесу розробки політики й проведення реформ у сфері безпеки й оборони та здійснення контролю за їх втіленням у життя. У листопаді дві робочі групи провели у Києві засідання, на яких розглянули подальші кроки у цьому напрямку (див. на стор. 4)

Було також розглянуто питання, яким чином Женевський центр демократичного контролю над збройними силами (ЖЦДКЗС) зможе й надалі надавати підтримку Спільній робочій групі з оборонної реформи, допомагаючи Україні таким чином втілювати оборонну реформу та реформу сектора безпеки. ЖЦДКЗС уже надає експертну допомогу й підтримує ініціативи у сфері здійснення нагляду за роботою розвідувальних служб, розвитку громадянського суспільства та збільшення ролі парламенту у вирішенні питань безпеки.

Прогрес у проведенні реформ

Українська делегація доповіла про нинішній стан справ у проведенні аналітичного огляду в секторі національної безпеки з моменту започаткування цього аналізу в 2005 році. Делегація також поінформувала про хід втілення більш широких реформ у сфері оборони. Загалом досягнуто значного прогресу, і є цілком ймовірним те, що основні цільові показники, закладені в Державній програмі України на 2006-2011 роки будуть, скоріше всього, виконані, незважаючи на брак на це виділених коштів. Ключові ініціативи охоплюють створення та функціонування Об'єднаного оперативного командування, створення Об'єднаних сил швидкого реагування, постійне скорочення структур збройних сил, перебудову Міністерства оборони та перехід на професійні збройні сили до 2010 року.

Спільна робоча група з оборонної реформи також обговорила стан справ у реформуванні сектору розвідки, стан та перспективи реформування військ Міністерства внутрішніх справ і Державної прикордонної служби, а також розглянула запит України про надання допомоги з боку країн-членів Альянсу під час проведення аналітичного огляду структур штабів, що підпорядковані Міністерству оборони. Також розглядалися можливі дати проведення подальших консультацій на високому рівні між Україною та НАТО з питань оборони.

Виконуючий обов'язки міністра закордонних справ Володимир Хандогій (зліва) наголошує на незмінності євроатлантичного курсу України у штаб-квартирі НАТО 7 грудня.

Зустріч міністрів закордонних справ Комісії Україна – НАТО

Тимчасово виконуючий обов'язки міністра закордонних справ України Володимир Хандогій зустрівся зі своїми колегами з країн – членів НАТО у рамках засідання Комісії Україна – НАТО у Брюсселі 7 грудня 2007 року. Міністри дали оцінку прогресу, досягнутому у співробітництві Україна – НАТО та обговорили пріоритети зовнішньої та безпекової політики України і перспективи розвитку відносин Україна – НАТО.

Міністр Хандогій заступав колишнього міністра закордонних справ Арсенія Яценюка, якого нещодавно було обрано спікером Верховної Ради України. Він проінформував міністрів про останні політичні події в Україні. Вони привітали проведення вільних та чесних парламентських виборів до Верховної Ради у вересні 2007 року та формування урядової коаліції. Міністри з нетерпінням очікують на вчасне формування уряду в Україні.

Пан Хандогій наголосив на незмінності євроатлантичного курсу України та підтвердив недавню заяву Президента України Віктора Ющенка про бажання України приєднатись до Плану дій щодо членства (ПДЧ). Звертаючись до преси, Генеральний секретар НАТО Яап де Хооп Схеффер наголосив на тому, що запрошення України до ПДЧ залежатиме від прогресу у реалізації ключових реформ. Країни – члени НАТО підтримуватимуть євроатлантичні прагнення України, зокрема у рамках Плану дій Україна – НАТО та Інтенсифікованого діалогу щодо прагнень

України до набуття членства та відповідних реформ без упередження будь-яких можливих рішень Альянсу.

Розглядаючи стан співпраці Україна – НАТО, міністри висловили особливу задоволеність активною підтримкою Україною операцій НАТО. Це єдина країна-партнер, яка бере активну участь в усіх місіях та операціях НАТО: у військово-морській операції щодо протидії тероризму на Середземномор'ї, у миротворчій місії в Косові, Міжнародних силах сприяння безпеці в Афганістані та у Навчальній місії в Іраку.

Міністри оцінили прогрес у реформуванні секторів безпеки та оборони України і привітали досягнення у реалізації подальших реформ. Вони також відзначили прогрес, досягнутий у рамках одного з найбільших у світі проектів такого роду, проектів Трастового фонду НАТО/ПЗМ з утилізації стрілецької зброї, легкого озброєння і переносних зенітно-ракетних комплексів (ПЗРК) та перенавчання і адаптації звільнених у запас військовослужбовців.

Після зустрічі міністр Хандогій висловив задоволення української делегації результатами зустрічі та рішенням НАТО щодо проведення засідання Комісії Україна – НАТО на найвищому рівні у квітні 2008 року в Бухаресті.

Другий український корабель надає підтримку операції «Ектив ендевор»

Український корвет «Луцьк» з 24 листопада до 11 грудня надавав НАТО підтримку в проведенні морської антитерористичної операції в Середземному морі «Ектив ендевор».

Першим українським кораблем, що успішно виконував таке завдання влітку 2007 року, був корвет «Тернопіль». Участь в операції третього судна очікується наступного року. Україна допомагає операції «Ектив ендевор» також через обмін інформацією. Ця діяльність підкреслює прагнення України боротись з тероризмом спільно з країнами Альянсу. Україна – єдиний партнер, що активно підтримує усі операції на чолі з НАТО.

Північноатлантична рада – головний керівний орган НАТО – надала дозвіл на участь українського корабля після успішного завершення «тренування з метою інтеграції сил» з НАТО, яке тривало з 15 до 8 листопада.

«Луцьк» є другим українським кораблем, що надавав підтримку операції «Ектив ендевор» у 2007 році.

Основою для підтримки Україною операції «Ектив ендевор» став квітневий, 2005 року, обмін листами між НАТО і Україною. Після цього експерти з військових командувань Альянсу працювали у штабі українських ВМС у Севастополі над підготовкою українських військовослужбовців до роботи зі стандартами процедур і зв'язку НАТО та над посиленням оперативної сумісності зі збройними силами країн НАТО.

Операція «Ектив ендевор» є частиною внеску НАТО в боротьбу з тероризмом на морі. Розпочата в 2001 році, вона передбачає спостереження і моніторинг основних судноплавних ліній в Середземному морі.

У 2004 році НАТО вирішила заручитися підтримкою країн-партнерів, країн –учасниць Середземноморського діалогу та ряду інших країн. Росія вже надіслала два корабля на підтримку операції, а деякі середземноморські країни співпрацюють через обмін розвідувальною інформацією про підозрілі кораблі, що знаходяться в їхніх водах.

Неурядові організації докладають зусиль на підтримку реформ в Україні

Представники від 24 українських та 11 міжнародних неурядових організацій провели 13 і 14 листопада у Києві засідання у форматі дискусій, круглих столів та секційних засідань. Мета цих заходів полягала у тому, щоб визначитися, яким чином неурядові організації можуть сприяти вирішенню важливих проблем у сфері національної безпеки та моніторингу реформ в Україні.

Громадська ліга Україна – НАТО та Офіс зв'язку НАТО в Україні виступили співорганізаторами цього заходу. Захід відбувався у рамках Мережі партнерств з розвитку громадянського суспільства, яку було започатковано у 2006 році під егідою Спільної робочої групи Україна – НАТО з оборонної реформи. Метою цієї мережі є сприяння обміну досвідом щодо ролі громадянського суспільства у сфері оборони й безпеки між різними групами громадянського суспільства та спеціалістами-практиками з питань безпеки у країнах – членах НАТО та в Україні.

Було створено експертні робочі групи для вивчення двох ключових напрямів. По кожному з цих напрямків учасники обговорили пріоритетні питання, визначили способи

залучення неурядових організацій до вирішення цих питань, а також розробили концепцію практичної роботи для її виконання експертною робочою групою.

Робоча експертна група I, що засідала 13 листопада, розглянула питання національної політики безпеки й оборони та демократичного управління сектором безпеки. Представник Секретаріату Ради національної безпеки й оборони у своєму виступі виклав попередні роздуми для міркувань щодо поточних проблемних питань та можливого внеску, який міг би зробити неурядовий сектор. Подальші дискусії були зосереджені на тому, як розбудовувати стосунки у межах громадянського суспільства та з відповідальними державними інститутами для того, щоб збільшити внесок неурядових організацій у політику безпеки й оборони та у систему державного управління. Український аналітичний центр під назвою «Центр економічних та політичних досліджень» (Центр імені Разумкова) головував на цьому засіданні, а також добровільно взяв на себе обов'язки координатора Робочої експертної групи I.

Робоча експертна група II на своєму засіданні 14 листопада розглянула питання здійснення моніторингу над реформами у широкому сенсі цього слова, що є суттєво важливим для того, щоб відповідати стандартам демократичних країн євроатлантичної спільноти. Представник Українського національного центру з євроатлантичної інтеграції у своєму виступі виклав попередні роздуми для міркувань щодо тих викликів, які постають перед державними інститутами під час координації ними відпрацювання, імплементації та оцінювання щорічних Цільових програм Україна – НАТО. Подальша дискусія точилася навколо мети та можливих методів здійснення громадського моніторингу для того, щоб забезпечити підзвітність державних установ та поліпшити планування і втілення реформ. Український аналітичний центр під назвою «Група з досліджень стратегії й безпеки», головував на цьому засіданні та висловив бажання бути координатором Робочої експертної групи II.

Громадська ліга Україна – НАТО працюватиме з координаторами робочих експертних груп для підготовки звітів за результатами кожного із засідань, забезпечить форум у віртуальному просторі для постійних дискусій, а також сприятиме подальшим крокам для реалізації практичних проектів та заходів. Додаткові засідання мережі партнерств Україна – НАТО заплановано на перший квартал 2008 року.

| Жіноча школа НАТО

Із 26 до 28 жовтня у Харкові проходив захід «Жіноча школа НАТО – школа відповідальної жінки». Це дало змогу його учасникам, серед яких були вчителі, бібліотекарі, журналісти та державні службовці дізнатись про роль НАТО, а також про відносини НАТО з Україною, Росією та іншими партнерами.

На семінарі доповідали представники Міністерства закордонних справ України, Центру інформації та документації НАТО в Україні, Громадської ліги Україна – НАТО та інших неурядових організацій. Учасниці мали змогу поставити запитання щодо відносин Україна – НАТО та НАТО – Росія представникам зі штаб-квартири НАТО, що виступали через відеоконференцію.

Обговорення дали можливість прояснити багато запитань учасниць щодо відносин їх країни з НАТО та перспективи її вступу до Альянсу. Інші запитання також торкалися можливих змін у відносинах України з Росією, ціни потенційного членства та впливу на військово-промисловий комплекс, який є важливим економічним чинником харківського регіону.

Захід організували Центр прав людини «Древо життя», харківська жіноча організація «Крона» та Харківська обласна державна адміністрація за підтримки Центру інформації та документації НАТО, Міжнародного фонду «Відродження» та Печенізької районної державної адміністрації.

Жіноча школа НАТО, що відбулась у жовтні, дала змогу дізнатись про роль НАТО та відносини Україна-НАТО.

Медіа та тероризм: євроатлантичний підхід

25 жовтня у Харкові було проведено науково-практичну конференцію для журналістів «ЗМІ проти екстремізму і тероризму. Євроатлантичний підхід». Учасники мали змогу дізнатись про підхід журналістів з країн – членів НАТО до розкриття тем, пов'язаних з тероризмом та боротьбою з ним.

Запрошені доповідачі з Харківської обласної державної адміністрації, Міністерства оборони України та різних університетів, виступили з доповідями з історії тероризму, а також економічного підґрунтя його виникнення. Представник Служби безпеки України розповів про роль мас-медіа у боротьбі з тероризмом. Учасники також мали змогу обмінятися думками, через відеоконференцію, з двома представниками зі штаб-квартири НАТО.

Конференцію організував Центр соціальних та економічних досліджень «Діаматік» за підтримки Харківської обласної державної адміністрації та Центру інформації та документації НАТО в Україні.

Роль мас-медіа у боротьбі з тероризмом була темою жовтневої конференції.

Реформа сектора розвідки в Україні

У столиці Румунії Бухаресті, 24 – 25 жовтня, на засіданні Робочої групи Україна – НАТО з цивільного і демократичного контролю за сектором розвідки, Україна презентувала „Білу книгу”, в якій окреслені плани реформування служб розвідки і безпеки.

Реформування сектора оборони і безпеки необхідне для консолідації демократичних перетворень в Україні і сприяння більш глибокої євроатлантичної інтеграції цієї держави. Забезпечення цивільного і демократичного контролю за службами безпеки країни є ключовим елементом цього процесу.

Хоча єдиної спільної моделі цивільного нагляду за сектором розвідки не існує, країнам, перед якими стоїть таке завдання, корисно вивчити досвід інших, які вже пройшли цим шляхом. Під час зустрічі Румунія і Польща поділилися своїм досвідом демілітаризації служб розвідки і безпеки.

Учасники засідання також обговорили поширення програми підвищення кваліфікації цивільного персоналу в Україні на її сектори безпеки і розвідки. Ця програма втілюється під егідою Спільної робочої групи Україна – НАТО з оборонної реформи (JWGDR). Вона має посилити роль цивільного персоналу в установах оборони і безпеки, а також поліпшити спроможність уряду втілювати і підтримувати системні реформи у цих установах.

Засідання в Бухаресті стало п'ятим засіданням створеної у 2006 році Робочої групи з цивільного і демократичного контролю за сектором розвідки. Її цілі полягають у наданні експертних порад і рекомендацій з впровадження демократичних реформ і трансформації розвідувальних агенцій України відповідно до євроатлантичних стандартів, а також у допомозі Україні у впровадженні таких реформ. Група працює під загальним керівництвом JWGDР.

Осіння Академія НАТО в Луганську

18 та 19 жовтня 2007 року Національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка у Луганську проводив свою першу Академію НАТО. Захід під назвою «Відносини Україна – НАТО: міфи та реальність» проходив за підтримки Центру інформації та документації НАТО в Україні.

Учасниками Академії були студенти з факультету міжнародних відносин приймаючого університету, а також з різних університетів України. Протягом двох днів вони мали змогу обговорити такі теми: минуле та сьогодення Північноатлантичного альянсу, різні аспекти відносин Україна – НАТО, українські національні інтереси та економічний аспект безпеки. Наприкінці студенти мали можливість взяти участь у дебатах, що їх очолили два аспіранти з Луганського та Львівського університетів.

Представники зі штаб-квартири НАТО робили свої доповіді через відео-мости, а дипломати з посольств країн – членів НАТО, Центру інформації та документації НАТО та Офісу зв'язку НАТО в Україні були присутні на заході особисто.

У рамках Академії Центр інформації та документації НАТО разом з Громадською лігою Україна – НАТО організували брифінг для студентів Луганського військового ліцею. Це підкреслює той факт, що зацікавленість у кращому розумінні питання НАТО існує в освітніх структурах українського сектора безпеки.

Директор Центру інформації та документації НАТО в Україні Мішель Дюре обговорює відносини Україна-НАТО зі студентами університету у жовтні.

Безпека на українських кордонах та боротьба з тероризмом у контексті зброї масового знищення

Багатонаціональна група у складі 12 експертів провела поглиблений курс навчання для слухачів Української академії прикордонної служби, який проходив у болгарському місті Варна з 8 до 12 жовтня 2007 року. Метою курсу була підготовка інструкторів для викладання методів боротьби з ризиками, пов'язаними із придбанням терористами зброї масового знищення (ЗМЗ). Така протидія може бути забезпечена шляхом поліпшення безпеки на кордонах. Курс проводився завдяки спонсорству, наданому в рамках програми НАТО «Наука заради миру і безпеки».

Розповсюдження зброї масового знищення є одним із найсерйозніших викликів, що постали перед міжнародною спільнотою у XXI столітті, а безпека на кордонах відіграє ключову роль у подоланні цього виклику. Проведений захід сприяв ознайомленню слухачів Української академії прикордонної служби з найостаннішими досягненнями методів навчання, які можна застосовувати для підготовки прикордонників до подолання загрози тероризму із застосуванням зброї масового знищення.

Метою курсу було надання допомоги Українській академії прикордонної служби у розробці нового навчального модуля та пов'язаних з ним навчальних матеріалів, а також підготовка персоналу до проведення курсів та практичних занять власними силами. Представники ключового навчального персоналу від споріднених з прикордонниками служб та відомств, зокрема від Митної служби, Міністерства оборони, Міністерства закордонних справ, Управління боротьби з організованою злочинністю, що належить до Міністерства внутрішніх справ та Служби безпеки України, також запрошувалися для участі в окремих частинах навчального курсу з тим, щоб поглибити рівень інституційних знань всередині цих установ.

Поглиблений курс підготовки було розроблено розташованою у Великобританії фірмою «Єврокордони Лімітед» (Euroborders Ltd) у співпраці з головним управлінням Української прикордонної служби.

В Україні проводяться навчання НАТО

Сорок п'ять учасників з країн-членів та країн-партнерів НАТО беруть участь в навчаннях «Кооператив Марлін 2007» у вересні.

У Севастополі відбулись командно-штабні навчання за участю 45 представників країн-членів і партнерів НАТО. Учасники навчань відпрацьовують тактичне планування операцій з реагування на кризи.

У навчаннях «Кооператив марлін – 2007» взяли участь представники шести країн НАТО (Канади, Німеччини, Греції, Італії, Румунії і Туреччини), п'яти країн-партнерів (Албанії, Азербайджану, Хорватії, Грузії і України), однієї країни – учасниці Середземноморського діалогу (Ізраїль) і двох країн, що беруть участь у Стамбульській ініціативі співпраці (Катар і Об'єднані Арабські Емірати).

Навчання 11 – 20 вересня ґрунтувалось на вигаданому сценарії реагування на кризу. Після вивчення стандартних процедур НАТО учасники отримали можливість втілити теорію у практику. Такі навчання сприяють кращому взаєморозумінню і оперативній сумісності країн-учасниць.

Подорож до країн – членів НАТО та штаб-квартири НАТО

30 юних переможців конкурсу «Аліанте 2007 – Україна» виграли десятиденну автобусну подорож до чотирьох країн – членів НАТО: Бельгії, Чеської Республіки, Німеччини та Нідерландів. У Бельгії, 10 серпня, Відділ громадської дипломатії НАТО, разом з Місією України при НАТО організували молодим людям візит до штаб-квартири НАТО.

Проект «Аліанте» став для конкурсантів, учнів середніх шкіл та студентів університетів, позитивним досвідом та допоміг спробувати свої сили у науковій, політичній та міжнародній діяльності, отримати нові знання, описати існуючу ситуацію в Україні, висловити власні думки та пізнати світ. «Аліанте 2007 – Україна» і, зокрема подорож, стали реальною можливістю для учасників краще зрозуміти відносини Україна – НАТО.

«Аліанте 2007 – Україна» було ініційовано Молодіжним центром Атлантичної ради України. Конкурс передбачає написання есе на тематику НАТО, спортивні змагання та складання фінального іспиту.

Конкурс «Аліанте» було проведено за сприяння та підтримки Громадської ліги Україна – НАТО, Центру інформації та документації НАТО, Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних сил України, Держкомтелерадіо України, Міністерства закордонних справ України, Міністерства освіти і науки України, Посольства Чеської Республіки, ТМ «Універсал» та програми телебачення «Територія безпеки».

Подорож до чотирьох країн НАТО допомогла студентам дізнатись більше про роль України в міжнародних відносинах.

Дослідницький центр НАТО сприяє проведенню цьогорічної експедиції в Егейському та Чорному морях

Президент Віктор Ющенко відвідує ДСН «Альянс» під час археологічних робіт та підняття на поверхню затонулих кораблів поблизу українського узбережжя.

Нещодавно Президент України Віктор Ющенко та його дружина Катерина Ющенко відвідали 93-метрове багатоцільове дослідницьке судно НАТО (ДСН) «Альянс», яке входить до складу археологічної групи та групи з пошуку та підняття на поверхню затонулих кораблів, що працює поблизу узбережжя України.

Судном керує видатний океанограф з Інституту досліджень д-р Роберт Беллард. ДСН «Альянс» із Центру підводних досліджень, який розташований у Ла Спеції, Італія, нині надає допомогу у проведенні цьогорічної експедиції в Егейському та Чорному морях. У рамках проекту є розділ, присвячений археологічним роботам та підняттям на поверхню затонулих кораблів поблизу українського узбережжя. З цієї метою ДСН «Альянс» забезпечує свої найбільш передові лабораторії і проводить випробування новітніх технологій.

Президента України привітав на борту д-р Беллард, який поінформував його про перебіг місії, що має на меті дослідити навколишнє середовище, здійснити пошук затонулих суден часів Візантійської імперії та вивчити їх.

Технології, які є в наявності на ДСН «Альянс», сприяють досягненню мети місії, даючи змогу здійснити широкомасштабне вивчення території із уламками затонулих суден та зібрати різноманітні відомості. Вивчаючи підводні характеристики та збираючи знімки,

фахівці створюють тривимірні фотомозаїки місця проведення пошуків.

Д-р Беллард особливо ушлюблений через його відкриття уламків «Титаніку» у 1985 році, затонулого бойового корабля «Бісмарк» у 1989 році та уламків авіаносця ВМС США «Йорктаун» у 1998 році.

Україні. Його представники розповсюджували публікації про діяльність НАТО, зокрема про програму «Наука заради миру та безпеки».

Також на «Дні безпеки» був присутній і Офіс зв'язку НАТО, що представляв інформацію з практичної співпраці між Україною та НАТО у галузі перепідготовки військових, професійного розвитку та оборонної реформи.

День європейської та євроатлантичної інтеграції у Києві

«День європейської та євроатлантичної інтеграції» у Києві в липні.

14 липня 2007 року Міністерством оборони України, було проведено «День європейської та євроатлантичної безпеки України».

Захід, що відбувався на території Національної академії оборони водночас з міжнародними навчаннями «Стрімкий тризуб», також підтримали Міністерство закордонних справ, Генеральний штаб збройних сил, Громадська ліга Україна – НАТО, Чеська асоціація євроатлантичного співробітництва «Ягелло – 2000» та Центр інформації та документації НАТО в Україні.

Відвідувачі «Дня безпеки» мали змогу послухати оркестр Збройних сил України; побачити виставки, організовані Міністерством оборони України та кількома посольствами членів – країн НАТО та ЄС; відвідати музей Національної академії оборони; подивитись документальні фільми тощо. Для дітей був організований конкурс малюнку на воєнну тематику. Бажаючі також могли отримати інформацію з міжнародних миротворчих навчань.

На запрошення організаторів участь у заході брав Центр інформації та документації НАТО в

НАТО і Росія: тверезі думки і практичні пропозиції

Дмитрій Тренін критично розглядає відносини між НАТО і Росією на п'ятому році існування Ради НАТО – Росія і десятому році Паризького основоположного акта про взаємні відносини.

Протягом майже трьох десятиріч після появи Російської Федерації питання стосовно НАТО були в центрі уваги зовнішньої політики Москви. Альянс водночас був символом холодної війни і західним клубом вищого ґатунку. Росія хиталась між несміливими спробами приєднатись на особливих умовах до Альянсу і марними зусиллями перешкодити своїм сусідам отримати членство в НАТО як гарантії безпеки саме від Росії.

Протягом 90-х років три основні події вплинули на відносини:

- Події в Боснії та Герцеговині, де застосування сили Сполученими Штатами і НАТО завершилось підписанням Дейтонської мирної угоди, і наступні операції з підтримання миру, в яких російські війська взяли участь під командуванням НАТО;
- Запрошення вступити до НАТО, яке в 1997 році було надіслано Чеській Республіці, Угорщині і Польщі, та подальший вступ цих країн до Альянсу в 1999 році. Це стало гіркою пігулкою для Москви, яку злегка підсолонило створення Постійної спільної ради (ПСР), механізму консультацій між Росією і Альянсом; та
- Косовська криза 1999 року, кульмінацією якої, попри відчайдушні протести Росії, стала 78-денна повітряна кампанія проти Федеративної Республіки Югославія.

Попри ці серйозні питання, Росія продовжувала брати участь в операціях Стабілізаційних сил (СФОР) у Боснії та Герцеговині і звернулась з проханням приєднатись до Сил у Косові (КФОР) у червні 1999 року, знову-таки під командуванням НАТО. Однак, коли термін перебування президента Єльцина в Кремлі добіг кінця, відносини між НАТО і Росією були в стані глибокої заморозки.

Новий початок?

У перші роки президентства Володимира Путіна з'явилися сподівання на новий початок. Дехто

вірив у те, що вступ Росії до НАТО стане тією срібною кулею, яка допоможе назавжди позбутись ворожнечі минулих часів і сприятиме розвитку справжньої дружби. Однак цього не сталося. Відносини були відновлені й заново зондувалась можливість членства, але знову безуспішно.

Проте з'явилися неочікувані вигоди. Через кілька тижнів після подій 11 вересня американська військова кампанія усунула найсерйознішу зовнішню загрозу безпеці Росії після холодної війни – режим Талібан в Афганістані. Невдовзі по тому війська НАТО розпочали Місію з допомоги в стабілізації Афганістану – першу велику кампанію Альянсу поза межами євроатлантичного регіону. Якщо дивитись з Москви, то Альянс, який протягом десятиліть протистояв Радянському Союзу в Центральній Європі, обернувся коаліцією, що допомагає захистити підходи до Центральної Азії, найбільш вразливого флангу Росії.

У 2002 році відносини між Альянсом і Росією зазнали перетворень і була створена нова Рада Росія – НАТО (РРН). На відміну від Постійної спільної ради, яка була фактично двосторонньою структурою, нова РРН проводить засідання у форматі „27”, тобто, кожна країна бере участь як самостійний учасник на рівних з іншими. Таким чином, відносини між НАТО і Росією збереглися і розвивались попри те, що зовнішня політика Москви після 2003 року стала більш індивідуальною і самовпевненою, а відносини Росії з НАТО почали псуватись.

Засідання Ради Росія – НАТО відбуваються регулярно – найостанніше відбулось у червні 2007 року в Санкт-Петербурзі й Москві і було присвячене його п'ятій річниці. Росія представлена Місією у штаб-квартирі НАТО і військовим представництвом у штабі Верховного головнокомандувача ОЗС НАТО з питань операцій (SHAPE), а НАТО утримує військове представництво по зв'язках, а також Інформаційне бюро в Москві. Ціле коло питань, починаючи з боротьби проти тероризму до забезпечення нерозповсюдження ЗМЗ, цікавить обидві сторони.

Під егідою РРН над ключовими аспектами співробітництва працюють¹⁷

Дмитрій Тренін є старшим партнером Фонду Карнегі за мир у світі і директором з навчальної роботи в його московському центрі.

підпорядкованих органів. Час від часу проводяться спільні навчання з таких питань, як реагування на надзвичайні ситуації. Російські військові кораблі почали брати участь у морській антитерористичній операції НАТО в Середземномор'ї „Ектив ендевор”. Москва підписала Угоду про статус збройних сил у рамках Партнерства заради миру (SOFA) з НАТО і дозволила Німеччині й Франції користуватись транспортним коридором через свою територію до Афганістану. Ведеться широкомасштабна співпраця у сфері оборонної реформи, співробітництва між військовими (важливою є програма військової оперативної сумісності між НАТО і Росією), пошуково-рятувальних робіт у морі і спільного пілотного проекту з підготовки фахівців із Центральної Азії і Афганістану для боротьби з наркотиками.

Росіяни, безперечно, сьогодні розуміють НАТО набагато краще, ніж в 90-ті роки. Усе це вносить певний ступінь стабільності й передбачуваності у ці відносини, попри те, що рівень взаємних очікувань значно знизився.

Неоднозначність

У підході Москви до нинішньої ситуації спостерігається фундаментальна неоднозначність. Росія ставиться до НАТО як до геополітичного „чинника”, а не як до партнера. Країна вже має вікно до Альянсу, але не має ручки для вікна, щоб його відчинити. Росія висловлює рішучі заперечення проти того, що вона вважає негативними подіями:

- можливості запрошення Грузії і України до членства в Альянсі;
- тимчасового використання Сполученими Штатами, на ротаційній основі, військових об'єктів у Румунії і Болгарії; і особливо
- запланованого розгортання у Польщі і Чеській Республіці елементів системи захисту від балістичних ракет.

Росія висловлює занепокоєння ще з деяких питань: затримки ратифікації країнами НАТО адаптованого Договору про звичайні збройні сили в Європі (ЗЗСЄ) і неохильності Альянсу до встановлення формальних відносин з Організацією договору про колективну безпеку, яку очолює Росія (ОДКБ).

Деякі з найновіших членів НАТО принесли з собою пам'ять про радянське домінування. Москва наголошує на двосторонніх відносинах з окремими країнами Європи, зосередившись

на невеликому числі своїх прихильників, які ще залишились у Центральній Європі, і сподіваючись на появу нових далі на заході.

Деякі з найновіших членів НАТО принесли з собою пам'ять про радянське домінування, тому Москва наголошує на двосторонніх відносинах з окремими країнами Європи.

Очевидно, що через п'ять років після підписання Римської декларації про відносини між НАТО і Росією і через десять років після підписання Паризького основоположного акта про взаємні відносини, співпрацю і безпеку, відносини між НАТО і Росією сьогодні не розвиваються у напрямі значного зближення. Проте ці відносини не втрачають своєї важливості. Більш за все їм необхідний обережний менеджмент, який забезпечив би зведення до мінімуму притаманного їм суперництва і всілякої максимізації співпраці.

Розширення

Було б розумно, якби Москва залишила рішення питання розширення НАТО за самими відповідними країнами. Чи вступлять країни – кандидати до Альянсу, і коли це може відбутись, повинні вирішувати самі ці держави. Зважаючи на задекларовані Москвою цілі, російське втручання може тільки зашкодити. Офіційна позиція Кремля стосовно того, що вступ до Альянсу є суверенним правом кожної країни, і зосередженість на питаннях власної безпеки Росії дуже слушна.

Грузія можливо приєднається до Плану дій з підготовки до членства в Альянсі восени 2008 року, що через декілька років виведе цю країну на шлях до членства в НАТО. Але стосовно України НАТО повинна визнати, що питання вступу вірогідно залишатиметься причиною політичного розколу і потенційно дестабілізуючим фактором. Спокійне розв'язання цієї ситуації обома сторонами допоможе підтримати безпеку і стабільність на сході Європи.

Протиракетна оборона

Хоча ці питання не входять у сферу діяльності НАТО, американські плани оборони від балі-

стичних ракет означають для відносин між НАТО і Росією водночас і ризик, і можливість. Ризик полягає в тому, що якщо Сполучені Штати залишать Росію осторонь, можуть взяти гору антизахідні тенденції у російській політиці безпеки і оборони. Це, безперечно, не входить у плани Вашингтона.

Можливості полягають у тому, що використання цього питання для поживлення співпраці у сфері ЗМЗ посилить взаємну довіру. Це може привести до більш тісної взаємодії стосовно джерела небезпеки: ядерних і ракетних програм Ірану. Співпраця у сфері оборони від балістичних ракет не буде легкою, але вона очевидно варта спроби. Справді, спільна система, в якій можуть використовуватись російські об'єкти радіолокаційного виявлення, а також можливості для обміну інформацією, нещодавно була запропонована президентом Путіним як альтернатива американським планам.

Нинішні спільні зусилля НАТО і Росії у сфері тактичної протиракетної оборони театру операцій можуть стати зразком для можливої співпраці між США і Росією у галузі протиракетної оборони і основою для більш інтегрованого та комплексного підходу до європейської архітектури протиракетної оборони.

Так само, питання ядерних сил середньої дальності (INF), які заборонені Договором про ядерні сили середньої дальності від 1987 року, знову піднімається російськими посадовими особами. Це вимагає тісних консультацій між Росією і НАТО для зміцнення взаємної довіри і запобігання дестабілізуючій гонки озброєнь.

Договір 33СЄ

Договір 33СЄ, після підписання у 1990 році, став принциповою матеріальною основою європейського порядку безпеки. Він повинен продовжувати виконувати цю роль. Занепокоєння Москви щодо неприєднання держав Балтії до адаптованого договору 33СЄ 1999 року і не ратифікації його Сполученими Штатами та іншими державами Заходу є щирим і має сприйматись серйозно – ніхто не зацікавлений у виході Росії з Договору 33СЄ.

Так само питання виконання Москвою взятих у Стамбулі зобов'язань стосовно виведення російських військ з Грузії і Молдови, яке непокоїть країни – члени НАТО, вимагає спільних дій, навіть попри те, що Росія не бачить ніякого зв'язку між цими зобов'язаннями і ратифікацією адаптованого Договору.

Після оголошеного на початку цього року президентом Путіним „мораторію” на виконання Договору Росія закликала до проведення надзвичайної конференції в середині червня. Росія вже почала відкладати інспекції 33СЄ, але після зустрічі президента Путіна з Генеральним секретарем НАТО під час святкування річниці РРН режим інспекцій було відновлено. Президент зробив ще один позитивний крок, коли рекомендував обговорити питання 33СЄ в рамках РРН. Ці рекомендації були прийняті¹.

Підтримання миру

Заморожений придністровський конфлікт у Молдові дає реальну можливість розпочати першу операцію з підтримання миру, в якій Росія і НАТО діятимуть як рівноправні партнери. Є думка, що це один із найлегших для розв'язання конфліктів на території колишнього СРСР.

Молдова підтвердила свої наміри утриматись від прагнення членства в НАТО. Операція передбачатиме участь обмежених військових і поліцейських сил, можливо, лише декілька сотень. Без участі Росії розв'язання конфлікту в Молдові не можливе і очікується, що вона буде діяти на рівних з НАТО.

У разі успіху така спільна операція може прокласти шлях для ратифікації адаптованого договору 33СЄ західними країнами. Вона також може стати зразком для інших спільних місій з підтримання миру – найвірогідніше, на південному Кавказі – у ситуаціях, які відповідають так званому „молдовському критерію”, тобто, якщо Росія зацікавлена в пошуку рішення, невід'ємна від цього рішення і при цьому не спроможна самотійно залагодити конфлікт.

Протягом кількох років Росія і НАТО працюють над посиленням оперативної сумісності з огляду на участь у спільних операціях з підтримання миру. Ні Близький Схід, ні Африка скоріш за все не будуть тими місцями, де такий досвід втілюватиметься у практику. З іншого боку, певні території колишнього СРСР можуть, і на мою думку, повинні стати ідеальними місцями для випробування оперативної сумісності.

¹ Вже після написання цієї статті, у грудні 2007 року Президент Путін підписав указ, яким призупиняється участь Росії у Договорі про звичайні збройні сили (ДЗЗС) у Європі. Втім, Росія не вийшла з Договору та, за словами міністра закордонних справ Лаврова, відновить його виконання щойно держави НАТО ратифікують адаптований Договір.

Афганістан

Росіяни не мають ніяких підстав зловтішатися, спостерігаючи за труднощами, яких США і НАТО зазнають в Афганістані. Якщо міжнародними зусиллями не вдасться стабілізувати цю країну, Москва матиме справу з відновленим Талібаном, який загрожуватиме м'якій центрально-азійській підчеревині Росії. Відповідно, існує очевидна потреба в більш тісних консультаціях між Росією і Заходом з метою спрямування зусиль проти ісламських радикалів.

Допомога поміркованим силам утриматись у Кабулі і афганських провінціях є набагато кращою альтернативою, ніж розпочинати примирення Північного альянсу в Талокані.

НАТО – ОДКБ

Це, у свою чергу, піднімає питання зв'язків між НАТО і ОДКБ. НАТО поки що не поспішає формалізувати відносини з цією організацією, боячись, що такий крок закріпить домінування Росії в Центральній Азії.

Насправді, не так вже й багато існує свідчень про таке домінування. Казахстан відверто дотримується багатовекторної політики, успішно маневруючи між Москвою, Пекіном і Вашингтоном. Лояльність Узбекистану до Росії непевна і, у кращому разі, тимчасова, бо Ташкент відмовляється бути пішаком Москви. Через два роки після заклику Шанхайської організації співробітництва (ШОС) до виведення американських військ, Киргизстан продовжує дозволяти американцям утримувати свою базу поряд з маленькою російською. Таджикистан взяв на озброєння багатовекторну зовнішню політику, його президент символічно дерусифікував своє прізвище.

Співпрацюючи з ОДКБ, НАТО може сприяти еволюції цієї організації до більш сучасної структури у сфері безпеки. Це також переконає Москву в тому, що Альянс не прагне замінити Росію як головного гравця у Центральній Азії, що в будь-якому разі не відповідає інтересам Заходу.

Угода про відносини між НАТО і ОДКБ може стати елементом пакета, в якому Сполучені Штати отримають доступ до ШОС як спостері-

Іонічне море, 15 лютого 2006 року: британський міноносець „Ноттінгем” і російський крейсер „Москва” під час тренування з підготовки російських моряків до участі в операції „Ектив ендевор”.

гача. Безглуздо країнам – членам НАТО, Росії і Китаю продовжувати гру в дріб'язкове регіональне суперництво і розплачуватись за це тим, що їхні спільні супротивники будуть по одному брати над ними гору.

У партнерстві між НАТО і Росією може з'явитись поворотна точка. Після бурхливих подій 90-х років, значного піднесення відносин протягом перших років цього десятиліття і нещодавнього погіршення, очевидно, що поліпшити відносини можна лише значними зусиллями обох сторін.

Росія не повинна заважати своїм сусідам вступати до НАТО, якщо вони цього бажають. Водночас НАТО повинна підходити стратегічно до рішення, яким країнам пропонувати членство. Принаймні робляться спроби співпраці у сфері протиракетної оборони – поки що ми не говоримо про суперечливі плани США щодо європейського щита проти балістичних ракет – а це сприяє співробітництву в сфері боротьби з розповсюдженням ЗМЗ і розбудови довіри задля консультацій з приводу Договору про ядерні сили середньої дальності. Поза цим обидві сторони повинні здійснити кроки, спрямовані на ратифікацію адаптованого договору ЗЗСЄ. Оперативна сумісність НАТО і Росії може і повинна бути перевірена під час спільних операцій з підтримання миру на таких територіях колишнього СРСР, як Молдова. Росії і міжнародному співтовариству варто співпрацювати над питанням стабілізації в Афганістані й припинення потоків наркотиків із цієї країни. І останнє, НАТО має співпрацювати з ОДКБ.

Я вважаю, що такі дії майже безперечно поліпшать партнерство між НАТО і Росією.

Цю статтю було вперше опубліковано у щоквартальному Інтернет-виданні “НАТО Ревю”, яке ви можете знайти українською мовою за адресою: www.nato.int/review

НАТО і Балкани: необхідність подальшої інтеграції

Д-р Амадео Уоткінс та Срджан Глігорієвич обговорюють діяльність НАТО на західних Балканах у минулому, сьогодні і в найближчому майбутньому.

Події на Балканах суттєво вплинули на розвиток НАТО після періоду холодної війни. На кожному саміті НАТО обговорювалось розширення зон стратегічних інтересів та задіяння Альянсу, але Балкани залишаються регіоном, якому організація приділяє особливу увагу.

Проте в самому регіоні ставлення до НАТО не є виключно позитивним. Нині, коли завдання відновлення миру на Балканах майже виконано, деякі питання залишаються відкритими. Що має зробити Альянс, аби населення регіону ставилось до цієї організації прихильно і головне – що необхідно зробити для зміцнення стабільності в регіоні?

Результати Ризького саміту

Ризький саміт НАТО, що відбувся у листопаді 2006 року, мав позитивні наслідки для Балкан – усі країни регіону тепер мають інституціоналізовані відносини з Альянсом, завдяки членству в організації, участі в програмі “Партнерство заради миру” (ПЗМ) або участі в роботі Ради євроатлантичного партнерства.

Якщо колись в історії між рівнем безпеки в Балканських країнах виникали суттєві відмінності, це завжди спричиняло серйозні проблеми. Тепер, коли ці країни мають спільну мету – євроатлантичну інтеграцію і об'єднані спільним форумом завдяки своїм відносинам з Альянсом, можна сказати, що період ризику майже закінчився.

Проте рівень безпеки на західних Балканах все ще далекий від ідеального і не існує ніякої гарантії, що вирішення питання Косова покладе край напруженій ситуації у регіоні. НАТО це розуміє, у Декларації Ризького саміту

зазначено, що “євроатлантична інтеграція на основі солідарності і демократичних цінностей є необхідною умовою довгострокової стабільності” на західних Балканах.

Історична довідка

Як активний учасник подій у регіоні Альянс несе свою частку відповідальності за формування постконфліктної ситуації, що складалась протягом останніх шести років, коли Балканські країни тією чи іншою мірою почали впроваджувати демократичні принципи.

Вперше НАТО долучилась до вирішення проблем регіону на засіданні міністрів в Осло у червні 1992 року, на першому етапі боснійської війни. На тому засіданні міністри закордонних справ держав НАТО висловили готовність країн Альянсу надати ресурси і дорадчу допомогу для вирішення окремих миротворчих завдань під егідою Ради з безпеки і співробітництва в Європі (попередника ОБСЄ).

Розвиток ситуації на Балканах у наступні роки змусив Альянс розширити межі його політичної та військової діяльності. 28 лютого 1994 року НАТО збила чотири військові літаки над Боснією і Герцеговиною, що порушили заборону на польоти. Це був перший випадок, коли сили НАТО були застосовані для ведення бойових дій.

Після підписання мирної угоди для Боснії і Герцеговини восени 1995 року Рада Безпеки ООН ухвалила Резолюцію 1031, згідно з якою НАТО направила в країну Сили імплементації (ІФОР), що налічували приблизно 60 тис. особового складу, і взяла на себе відповідальність за підтримання миру і стабільності. ІФОР були першою миротворчою операцією в історії НАТО.

У 1999 році НАТО забезпечувала підтримку миру в Косові, а в 2001 провела операцію з метою роззброєння формувань етнічних албанців і збирання їх зброї в колишній Югославській Республіці Македонія*. Сили Косова (КФОР) сьогодні є найбільшим оперативним контингентом НАТО в євроатлантичному регіоні.

*Туреччина визнає Республіку Македонія за її конституційною назвою.

Д-р Амадео Уоткінс є фахівцем з питань Балкан і реформування сектора безпеки, працює в Оборонній академії Сполученого Королівства. Срджан Глігорієвич спеціалізується на питаннях безпеки в діяльності НАТО і ЄС, працює у Центрі міжнародних справ і безпеки (ISAC) у Белграді. Думки авторів статті можуть не збігатися з офіційною позицією установ, у яких вони працюють.

Необхідність змін

Отже, сили Альянсу і зараз залишаються в регіоні. Окрім сил КФОР, НАТО має місцеві штаби в Сараєво, Скоп'є і Тірані. У грудні 2006 року Альянс відкрив у Белграді Офіс зв'язку, що забезпечує співпрацю між НАТО і Сербією у межах програми "Партнерство заради миру" (ПЗМ). Присутність Альянсу є позитивним фактором, що не тільки впливає на зміцнення безпеки, але і сприяє зближенню між регіоном і євроатлантичним співтовариством.

За останні десять років НАТО поглибила відносини із західними Балканськими країнами. Сьогодні Альянс сприяє налагодженню відносин між ними, оскільки окремі регіони країни так чи інакше прагнуть зближення з євроатлантичним співтовариством і намагаються подолати проблеми минулого.

Присутність сил Альянсу в окремих районах залишається важливим фактором, проте в останні роки НАТО дедалі активніше надає допомогу у проведенні оборонної реформи. Альянс накопичує досвід у новій для себе галузі відповідно до нових стратегічних орієнтирів.

НАТО використовує різні механізми для надання підтримки і допомоги у впровадженні реформ. Наприклад, Албанія, Хорватія і колишня Югославська Республіка Македонія* як "передові" країни-кандидати регіону беруть участь у виконанні Плану дій з підготовки до членства в НАТО (ПДЧ). Ще до приєднання до програми ПЗМ Сербія, Чорногорія, а також Боснія і Герцеговина користались перевагами Цільових програм співпраці. Після Ризького саміту ці програми були відповідно вдосконалені. Наступним кроком для цих країн буде розробка Індивідуальних програм партнерства (ІПП).

З урахуванням вищезазначеного можна сказати, що стандарти НАТО мають бути головними орієнтирами для оцінки успішності оборонних і пов'язаних з ними реформ у регіоні. Проте на практиці двосторонні відносини час від часу стають на заваді у процесі досягнення цієї мети, оскільки певні аспекти двосторонніх відносин не завжди відповідають стратегічним цілям реформ окремої країни. Ми вважаємо, що брак координації і відкритості між членами Альянсу був і залишається головною перешкодою для посилення ефективності допомоги НАТО і в деяких випадках має негативні наслідки для процесу оборонного реформування регіону.

Вагання і мікроменеджмент

Чи змогла євроатлантична спільнота подолати ті сумніви щодо необхідності її участі у врегулюванні ситуації на Балканах, які були очевидними на перших етапах конфліктів у Югославії?

Ні. Хоча Альянс готовий надати експертну підтримку і дорадчу допомогу, він все ще вагається щодо використання власної політичної ваги для підтримки реформ. З метою забезпечення якості і швидкості реформ, які країни НАТО бажали б бачити на Балканах, необхідно активно налагоджувати діалог з тими особами і структурами, що мають вплив у регіоні. Безперечно, такий діалог має відповідати особливостям ситуації у кожній країні згідно з "принципом регати" (тобто, кожна країна має сама визначати темпи впровадження реформ відповідно до її спроможності виконувати відповідні зобов'язання у процесі зближення із євроатлантичним співтовариством). У цьому немає нічого неможливого, хоча процес цей досить складний.

*Активніша діяльність НАТО
вірогідно допомогла б регіональним
діячам швидше досягти
політичного консенсусу*

У цьому контексті важливим є питання мікроменеджменту, особливо, коли йдеться про майбутню діяльність Альянсу і врахування досвіду, набутого в регіоні. Повномасштабний менеджмент Альянсу на мікрорівні не є бажаним, оскільки він заважатиме розвитку місцевих ініціатив. До того ж існуюча структура НАТО не може забезпечити таку діяльність.

Проте Альянс міг би застосувати енергійніший підхід. Активніша діяльність НАТО вірогідно допомогла б регіональним діячам швидше досягти політичного консенсусу і сприяла б ефективнішому подоланню труднощів, що у них виникають через брак ресурсів. Ініціатива Альянсу щодо створення Групи оборонної реформи в Сербії була, безумовно, важливим кроком вперед і потребує подальшого розвитку.

Майбутні завдання

Формування необхідної для успіху реформ довіри як між НАТО і столицями країн регіону, так і між західними Балканськими державами, є непростим завданням. Партнерство заради миру використовує різні механізми для прискорення реформ і зміцнення взаємної довіри. Багато заходів програми пов'язані з обороною, але є і багато ініціатив, що охоплюють інші галузі урядової і громадської діяльності.

Ми повинні вирішити ще чимало проблем, багато з яких викликані або браком необхідних ресурсів в регіоні, або – ще важливіше – браком політичної зрілості країн, про які йде мова. Євроатлантична інтеграція є важливою метою для багатьох країн на західних Балканах, оскільки вона сприятиме вирішенню деяких складних питань, пов'язаних з безпекою і стабільністю у регіоні. Отже, необхідно знайти засоби забезпечення тривалої активної підтримки все ще слабких інституцій у країнах на західних Балканах, особливо на півдні, а також поглибити розуміння важливості цієї діяльності з боку політичних кіл регіону.

Головним чином це питання має вирішуватись на місцевому рівні, але і НАТО повинна якнайшвидше докласти зусиль до формування позитивної громадської думки

НАТО діє на Балканах вже понад десять років. У деяких країнах все ще переважає негативне ставлення до Альянсу. Членство в НАТО поки що не є важливим пріоритетом для багатьох громадян і для деяких політиків у країнах регіону. Основна причина цього – брак адекватної інформації про Альянс. Головним чином це питання має вирішуватись на місцевому рівні, але і НАТО повинна якнайшвидше докласти зусиль до формування позитивної громадської думки.

Регіональна співпраця

Безсумнівно, НАТО сприяла розвитку регіональної співпраці. Вже є перші позитивні результати, хоча поки що нечисленні і не дуже значні. Наприклад, Хорватія, наслідуючи словенську модель, починає активніше діяти в регіоні, зокрема передає свій досвід сусіднім

країнам. Проте ще багато чого можна зробити і необхідно здійснювати конкретні заходи, спрямовані на посилення місцевої ініціативи.

Усім впливовим у західних Балканських країнах структурам має бути зрозуміло, що регіональна співпраця є життєво важливою для усього регіону і для його окремих держав, особливо в контексті подолання успадкованих проблем і прискорення економічного розвитку. Через обмеженість місцевих бюджетів, що виділені на проведення оборонних реформ і, зокрема, забезпечення оперативної сумісності, інноваційні моделі регіональної взаємовигідної співпраці набувають особливої важливості. Усі зацікавлені держави мають враховувати цей фактор.

Окрім цього, в межах ПЗМ необхідно приділяти більше уваги регіональним аспектам, особливо в таких “нейтральних” галузях, як освіта і підготовка. Це сприятиме розвитку практичної регіональної співпраці і допоможе колишнім конфліктуючим сторонам зміцнити взаємну довіру і навчитись працювати разом. Поки що цим аспектам приділяється недостатньо уваги порівняно з таким питанням як посилення оперативної сумісності з силами НАТО.

Міжнародні організації

Одним із головних аспектів процесу трансформації НАТО є співпраця з міжнародними організаціями. Тривалий конфлікт на Балканах, у врегулюванні якого Альянс брав активну участь, створив нові стимули для розвитку співпраці між НАТО і провідними міжнародними організаціями, такими як ООН та ОБСЄ, що було зазначено і в Комплексних політичних директивах, ухвалених на Ризькому саміті.

Мабуть, найважливішим можна назвати стратегічне партнерство між НАТО і Європейським Союзом (ЄС). Воно почало формуватись на Балканах і тепер цей регіон є полігоном для випробування майбутньої співпраці між НАТО і ЄС. Обидві організації відіграватимуть важливу роль у врегулюванні питання Косова. Співпраця між Альянсом і майбутньою цивільною місією ЄС в Косові стане важливою перевіркою.

Період з 2007 до 2008 року буде визначальним для західних Балкан, а також і для НАТО, переважно через питання майбутнього статусу Косова і його наслідки для регіону.

Альянс багато зробив для регіону, зокрема, забезпечив стабільне і безпечне середовище

для сталого розвитку. Крім цього, Альянс започаткував важливі для регіону програми, такі як створення Цільового фонду для забезпечення демобілізації і регіональної підготовки. Але, як вже зазначалось, НАТО не повинна на цьому зупинятись. Регіон є постконфліктною зоною перехідного періоду за багатьма показниками і він потребує подальшої допомоги, особливо з урахуванням можливого розширення Альянсу. Передання цілковитої відповідальності за розвиток регіону місцевим структурам має бути ретельно скерованим, бажано відповідно до положень Пакту стабільності Ради регіональної співпраці (PPC).

Щоб краще зрозуміти роль НАТО на Балканах, необхідно усвідомити, що країни регіону мають принципові відмінності. Водночас, хоча “принцип регати” є, без сумніву, єдиним ефективним підходом, не варто недооцінювати важливості загальнорегіонального підходу. На практиці між цими двома принципами все ще немає гармонійного поєднання, зокрема в діяльності ключових структур, і активна роль НАТО є важливим фактором збереження рівноваги.

Цю статтю було вперше опубліковано у щоквартальному Інтернет-виданні “НАТО Ревю”, яке ви можете знайти українською мовою за адресою: www.nato.int/review

Доставка гуманітарної допомоги Албанії силами КФОР.

Довідник НАТО

Цілком оновлене видання «Довідника НАТО», у якому висвітлюються поточна політика та структури Альянсу.

Україна — НАТО: Особливе партнерство

Довідкова брошура, у якій роз'яснюється процес особливого партнерства між Україною та НАТО щодо прагнення України набутися членства в Альянсі, а також висвітлюється широкомасштабна програма співпраці з Україною (брошура видано англійською, французькою, українською та російською мовами).

Брифінги НАТО

З метою висвітлення найбільш актуальних питань діяльності Альянсу продовжується випуск серії публікацій «Брифінги НАТО». Українською та російською мовами перекладено брифінги про поліпшення оперативної можливості Альянсу для подолання нових загроз безпеці, про відсіч тероризму та запобігання розповсюдженню зброї масового знищення, роль НАТО у врегулюванні криз і боротьбі з тероризмом на морі, про Сили реагування НАТО та про операцію НАТО в Афганістані.

НОВИНИНАТО 2/07

“Новини НАТО” — це збірка матеріалів з теми відносин Україна — НАТО, що друкувались на веб-сайті НАТО, а також статей з електронного часопису «НАТО Ревю». Їх зміст не обов'язково представляє офіційну позицію або політику НАТО загалом чи урядів окремих країн-членів. У друкованому вигляді цей інформаційний бюлетень виходить двічі на рік.

На розсил новин щодо співпраці Україна — НАТО та подій в НАТО українською мовою можна підписатись через:

www.nato.int/services/listserv-ukr.htm

Також на веб-сайті НАТО ви знайдете:

- Останні матеріали та хроніку відносин Україна — НАТО за посиланням: www.nato.int/ukraine
- Інформацію про НАТО за посиланням: www.nato.int/home-ukr.htm

Інформаційний бюлетень та інші публікації НАТО містяться в електронному форматі на веб-сторінці НАТО. Їх можна також отримати в Центрі інформації та документації НАТО в Україні за адресою:

Україна, Київ, 04119, вул. Мельникова 36/1

Тел.: (380 – 44) 482 – 0616/17

Факс: (380 – 44) 482 – 0622

Ел. пошта: nidc@ukrpack.net

Веб-сайт: www.nato.int/nidc

Видається Відділом громадської дипломатії штаб-квартири НАТО
В-1110, Брюссель, Бельгія
© НАТО